

Vlada Crne Gore
Ministarstvo rada i socijalnog staranja

Prvi godišnji Izvještaj o realizaciji obaveza iz
Akcionog plana za postepeno usklađivanje pravne tekovine EU i izgradnju neophodnih
kapaciteta za implementaciju i sprovođenje pravne tekovine EU za
Poglavlje 19 - Socijalna politika i zapošljavanje
februar 2015 – februar 2016. godine

Podgorica, februar 2016.

UVOD

Vlada Crne Gore je na sjednici od 26. marta 2015. godine donijela Akcioni plan za postepeno usklađivanje sa pravnom tekovinom EU i izgradnju neophodnih kapaciteta za implementaciju i sprovođenje pravne tekovine EU za Poglavlje 19 – Socijalna politika i zapošljavanje (AP19).

AP19 predstavlja početno mjerilo za otvaranje pregovora u poglavlju 19. Ovim dokumentom se na strateški način definišu mjere i rokovi za usklađivanje zakonodavstva i izgradnju neophodnih kapaciteta nadležnih institucija za implementaciju i sprovođenje evropske pravne tekovine.

Pravna tekovina Evropske unije u oblasti socijalne politike i zapošljavanja tiče se područja radnog prava, zaštite i zdravlja na radu, jednakog tretiranja muškaraca i žena po pitanjima zapošljavanja i socijalne sigurnosti, politike zapošljavanja, socijalnog dijaloga, kao i zabrane diskriminacije.

U periodu od usvajanja AP19, sprovedeno je niz aktivnosti u interesu daljeg promovisanja transparentnosti pristupnog procesa, organizovanjem javnih debata za poglavlje, u cilju približavanja javnosti značaja procesa pristupanja, kao i objavljivanjem relevantnih dokumenata od značaja za pregovore. Fokus ostaje na jačanju institucija u pravcu efikasnijeg ispunjavanja ciljeva i zadataka evropske agende, praćen sprovođenjem usvojenih zakonskih propisa u oblasti socijalne politike i zapošljavanja.

Prvi godišnji izvještaj o realizaciji mjera iz AP19 za period mart 2015 – mart 2016. godine, realizovan je zajedničkim radom svih relevantnih institucija uključenih u rad ovog poglavlja: Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Ministarstva zdravlja, Ministarstva saobraćaja i pomorstva, Ministarstva održivog razvoja i turizma, Uprave za inspekcijske poslove, Zavoda za zapošljavanje i Zavoda za socijalnu i dječiju zaštitu.

SADRŽAJ

UVOD.....	5
RADNI ODNOSI	7
Administrativni kapaciteti.....	7
ZAŠTITA I ZDRAVLJE NA RADU.....	8
Administrativni kapaciteti.....	8
SOCIJALNI DIJALOG	9
Administrativni kapaciteti.....	10
POLITIKA ZAPOŠLJAVANJA.....	10
Administrativni kapaciteti.....	10
EVROPSKI SOCIJALNI FOND	11
Priprema za ESF: Razvoj u pogledu implementacije IPA IV komponente	11
IPA II finansijska perspektiva (2014-2020).....	12
Administrativni kapaciteti.....	12
SOCIJALNA INKLUZIJA	12
Administrativni kapaciteti.....	14
SOCIJALNA ZAŠTITA	14
ANTIDISKRIMINACIJA I JEDNAKE MOGUĆNOSTI	15
Administrativni kapaciteti.....	18
ZAKLJUČAK	18

RADNI ODNOSI

Tokom reforme radnog zakonodavstva u avgustu 2008. godine donešen je Zakon o radu, koji je na snazi, a izmjene i dopune ovog zakona radjene su 2011, 2012 i 2014. godine.

Akcionim planom za poglavlje 19 - Socijalna politika i zapošljavanje i Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (PPCG), predviđeno je donošenje novog Zakona o radu za 2017. godinu -IV kvartal. Takođe, Memorandumom o razumjevanju između Vlade Crne Gore i socijalnih partnera Crne Gore i Međunarodne organizacije rada - MOR o Programu dostojanstvenog rada za 2015-2017. godinu, koji je potpisan 8. aprila 2015. godine, kao jedna od mjera predviđena je reforma Zakona o radu u skladu sa međunarodnim standardima i direktivama EU i pravnom tekovinom EU.

Ministarstvo rada i socijalnog staranja formiralo je Radnu grupu za izradu ovog Zakona i uradjena je prava verziju Zakona o radu, koji će biti polazna osnova za dalje pregovaranje sa socijalnim partnerima.

Potpuno uskladjivanje ovog Zakona biće završeno 2017. godine - IV kvartal, kako je planiramo PPCG-om.

Zakon o mirnom rješavanju radnih sporova donijet je 2008. godine, sa izmjenama iz 2011. i 2015. godine. Ovim zakonom uređen je način i postupak mirnog rješavanja radnih sporova (kolektivnih i individualnih), izbor, prava i obaveze miritelja i arbitara i druga pitanja od značaja za rješavanje radnih sporova.

Stručne poslove koji se odnose na mirno rješavanje radnih sporova obavlja Agencija za mirno rješavanje radnih sporova, osnovana početkom 2010. godine.

Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirnom rješavanju radnih sporova je usvojen u Skupštini Crne Gore 16. jula 2015. (Sl. list CG, br. 42/15).

Zakon o volonterskom radu donijet je 2010. godine. Ovim zakonom uređeni su odnosi u segmentu volonterskog rada. U 2012. godini donijete su izmjene ovog Zakona, kojim je predviđeno rješenje da se mladim ljudima stvore uslovi za brže zapošljavanje, kroz sticanje neophodnih vještina i iskustava, čijim bi sticanjem postali konkurentni na tržištu rada. Izmjenama iz 2015. godine, unaprijeđene su odredbe koje se odnose na obezbjeđivanje prava međunarodnim volonterima na troškove smještaja, obuke i povratka u zemlju porijekla i predviđene su kazne za prekršaj organizatora volonterskog rada ukoliko ne poštuje odredbe predviđene zakonom.

Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o volonterskom radu je usvojen u Skupštini Crne Gore 31. jula 2015. (Sl. list CG, br. 48/15).

Administrativni kapaciteti

Akcionim planom u okviru administrativnih kapaciteta u Direktoratu za rad - Direkciji za radne odnose, planirano je zapošljavanje 2 službenika u 2015. godini. U skladu sa ovom obavezom zaposlena su oba službenika, a u 2016. godini je planirano da se zaposle još dva.

ZAŠTITA I ZDRAVLJE NA RADU

Zakon o zaštiti i zdravlju na radu je donijet 2014. godine, kojim je uređeno pravo na zaštitu i zdravlje na radu, kao temeljno socijalno pravo zaposlenih. Osnovni razlozi za donošenje novog zakona su zahtjevi i potrebe za usaglašavanjem nacionalnog zakonodavstva sa propisima Međunarodne organizacije rada - MOR i Evropske unije, kao jedan od uslova za pridruživanje, i ispunjavanje uslova u pogledu kvaliteta i konkurentnosti za tržišno poslovanje i istupanje na međunarodno tržište rada i očekivanje da će se obezbijediti efikasnija zaštita i zdravlje na radu zaposlenih. U cilju potpunog usaglašavanja nacionalnog zakonodavstva sa propisima Međunarodne organizacije rada - MOR i Evropske unije intenzivno se radi na donošenju izmjena i dopuna Zakona o zaštiti i zdravlju na radu i drugih podzakonskih akata, u vezi sa ovim Zakonom, kao i na aktivnostima koje se odnose na podizanje svijesti građana o značaju zaštite i zdravlja na radu.

U prethodnom periodu je nastavljena saradnja sa Fondom za zdravstveno osiguranje Crne Gore, dok je u cilju učenja iz dobre prakse EU o usvajanju nove regulative na području zaštite i zdravlja na radu, realizovan i TAIEX projekat u saradnji sa Ministarstvom rada i mirovinskog sustava Hrvatske.

Skupština je 16. jula 2015. donijela Zakon o potvrđivanju Konvencije Međunarodne organizacije rada –MOR, o promotivnom okviru bezbjednosti i zdravlja na radu broj 187 i Zakon o potvrđivanju Konvencije Međunarodne organizacije rada o bezbjednosti i zdravlju u građevinarstvu broj 167. Sl. list CG – Međunarodni ugovori, br. 8/15.

Zakon o zaštiti i zdravlju na radu na privremenim i pokretnim gradilištima koji je bio planiran za IV kvartal 2015. godine, nije donijet, već se pristupilo izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i zdravlju na radu, koji je usvojen u avgustu -2014. godine, u koji će biti transponovana Direktiva Evropskog parlamenta i Savjeta 92/57/EEZ od 24. juna 1992. godine o minimalnim zahtjevima za zaštitu i zdravlje na radu na privremenim ili pokretnim gradilištima.

U izvještajnom periodu donijeto je pet pravilnika:

- Pravilnik o znakovima za zaštitu i zdravlje na radu ("Sl. list CG", br. 24/15);
- Pravilnik o mjerama zaštite prilikom upotrebe sredstava za rad ("Sl. list CG", br. 27/15);
- Pravilnik o mjerama zaštite prilikom ručnog prenošenja tereta ("Sl. list CG", 29/15);
- Pravilnik o upotrebi sredstava i opreme lične zaštite na radu ("Sl. list CG", 40/15);
- Pravilnik o zaštiti i zdravlju na radnom mjestu ("Sl. list CG", br. 40/15);
- Pravilnik o prijavama na području zaštite i zdravlja na radu ¹

Administrativni kapaciteti

Akcionim planom u okviru administrativnih kapaciteta u Direkciji za zaštitu i zdravlje na radu planirano je zapošljavanje 2 nova službenika u 2015. godini. U skladu sa ovom

---

¹ Stav Evropske komisije je da se ESAW metodologija (Metodologija Evropske statistike povreda na radu) tretira kroz poglavlje 18 – Statistika.

obavezom zaposlen je jedan službenik, dok je procedura za zapošljavanje drugog službenika u završnoj fazi.

SOCIJALNI DIJALOG

Zakon o socijalnom savjetu donijet je 2007. godine. Ovim zakonom stvoreni su uslovi za osnivanje Socijalnog savjeta, koji je osnovan 2008. godine, radi uspostavljanja i razvoja socijalnog dijaloga o pitanjima od značaja za ostvarivanje ekonomskog i socijalnog položaja zaposlenih i poslodavaca i njihovih uslova života i rada, razvoja kulture dijaloga i drugih pitanja koja proizilaze iz međunarodnih dokumenata iz ove oblasti. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnom savjetu donijet je 2013. godine, a izmjenama se pristupilo radi stvaranja zakonskog osnova za formiranje Sekretarijata Socijalnog savjeta.

Na sjednici Socijalnog savjeta održanoj u novembru 2015. godine, Savjet je donio zaključak da preporuči Ministarstvu rada i socijalnog staranja, kao resornom Ministarstvu da u Plan rada za 2016. godinu uvrsti i izmjene i dopune Zakona o Socijalnom savjetu. Tim izmjenama bi trebalo da bude cilj unapređenje određenih rješenja iz postojećeg Zakona koja su se kroz dosadašnji rad Savjeta pokazala kao nedovoljno dobra.

Zakon o reprezentativnosti sindikata je u primjeni od maja 2010. godine. Ovim zakonom uređeni su uslovi, način i postupak utvrđivanja reprezentativnosti sindikata na svim nivoima u sferi socijalnog dijaloga, i to: na nivou poslodavca, grane djelatnosti, grupe, odnosno podgrupe djelatnosti, kao i na nivou Crne Gore. U 2013. godini, izmjenama ovog zakona, utvrđena su prava i obaveze reprezentativnih sindikata i omogućeno je sindikatima osnovanim kod poslodavca da brzo i efikasno ostvare pravo na reprezentativnost, brže odlučivanje o pravu, kao i ostvarivanje prava na reprezentativnost sindikata.

Na sjednici u novembru 2015, Savjet je donio i preporuku da se pristupi pripremi izmjena i dopuna Zakona o reprezentativnosti sindikata, takođe sa ciljem boljeg definisanja i otklanjanja nedorečenosti navedenog propisa u dijelu koji se odnosi utvrđivanje reprezentativnosti sindikata na nivou preduzeća.

Ministarstvo rada i socijalnog staranja je prihvatilo obje inicijative i formiralo radne grupe za pripremu ova dva prijedloga izmjena i dopuna zakona. Rok za njihovo donošenje je IV kvartal 2016. godine.

Opšti kolektivni ugovor potpisan je 20. marta 2014. godine od strane socijalnih partnera: Vlade Crne Gore, reprezentativnih sindikalnih organizacija – Saveza sindikata Crne Gore i Unije slobodnih sindikata Crne Gore i reprezentativnih udruženja poslodavaca – Unije poslodavaca Crne Gore, čije važenje ističe 30.marta 2016. godine. Od strane Saveza Sindikata Crne Gore podnijeta je inicijativa Socijalnom savjetu za produženje važenja Opšteg kolektivnog ugovora, koja će se razmatrati na sljedećoj sjednici Socijalnog savjeta.

Administrativni kapaciteti

U Socijalnom savjetu je planirano zapošljavanje 3 nova službenika do IV kvartala 2015. godine. U skladu sa ovom obavezom zaposlena su dva službenika u 2015. godini.

POLITIKA ZAPOŠLJAVANJA

Strategijski dokument iz oblasti politike zapošljavanja je Nacionalna strategija zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2016-2020 koja je usvijena na Vladi 17. decembra 2015. zajedno sa Akcionim planom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2016. godinu

Opšti cilj strategije je „Stvaranje optimalnih uslova za rast zaposlenosti i unapređenje ljudskih resursa u Crnoj Gori“ ,a za njegovu realizaciju definisano je nekoliko prioriteta: povećanje zaposlenosti, smanjenje stope nezaposlenosti, efikasno funkcionisanje tržišta rada, unapređenje kvalifikacija i kompetencija usklađenih sa potrebama tržišta rada, promovisanje socijalne inkluzije i smanjenje siromaštva.

Akcioni plan zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2016. godinu, predstavlja osnovni instrument sprovođenja aktivne politike zapošljavanja kojim su utvrđene mjere i aktivnosti usmjerene ka ostvarivanju ciljeva definisanih Nacionalnom strategijom za period od godinu dana.

Vlada Crne Gore je u junu 2015. godine donijela je Program reforme politike zapošljavanja i socijalne politike 2015-2020. Cilj izrade Programa je unapređenje razvoja i podizanje kvaliteta u oblastima tržišta rada i zapošljavanja, obrazovanja i socijalne inkluzije i socijalne zaštite. Pored odabira adekvatnih mjera i aktivnosti za rješavanje izazova u navedenim oblastima, Progra je posvećen i daljoj izgradnji administrativnih kapaciteta, efikasnom upravljanju i institucionalnim reformama.

U pogledu aktivnosti usmjerenih ka suzbijanju neformalne ekonomije, u septembru 2015. godine, Vlada Crne Gore je usvojila Izvještaj o realizaciji projekta “Izvještaj o razvoju po mjeri čovjeka” - Neformalna ekonomija: prevazilaženje isključenosti i marginalizacije. Izvještaj je izrađen u saradnji Ministarstva rada i socijalnog staranja i Programa Ujedinjenih nacija za Razvoj (UNDP) i primarno analizira uzroke i posljedice neformalne ekonomije, sa akcentom na neformalnom radu.

U dijelu suzbijanja neformalne ekonomije, a sa ciljem jačanja fiskalne discipline i eliminisanja nelojalne konkurencije kao i podizanja svijesti o značaju legalnog poslovanja, Vlada Crne Gore, na sjednici od 9. aprila 2015. godine, usvojila je Akcioni plan za suzbijanje sive ekonomije za 2015. godinu. Akcioni plan je, zavisno od vrste mjere, koncipiran u četiri oblasti djelovanja: zakonodavni okvir, operativne aktivnosti, jačanje institucija (IT i kadrovskih kapaciteta), i saradnja i edukacija.

Administrativni kapaciteti

Tokom 2015. godine popunjeno upražnjeno radno mjesto za samostalnog savjetnika i u Direkciji za tržište rada i zapošljavanje. Preostala 3 sistematizovana radna mjesta planiraju se popuniti tokom 2016. godine.

Tokom 2015. godine u Zavodu za zapošljavanje Crne Gore je prestao radni odnos 16 zaposlenih i to: 11 zaposlenih na osnovu sporazuma o prestanku radnog odnosa ,2 zaposlene po osnovu isteka rada na određeno vrijeme.

S tim u vezi, tokom 2015. godine raspisani su oglasi za popunjavanje 16 radnih mjesta od kojih je tokom 2015. godine popunjeno 13, a u januaru i februaru 2016. godine su okončani postupci izbora za 3 zaposlena.

Takođe, započet je postupak popunjavanja radnih mjesta u novoformiranim opštinama (Biro rada Tuzi, Biro rada Gusinje, Biro rada Petnjica, i Biro rada Golubovci), čime će se nastaviti sa jačanjem administrativnih kapaciteta Zavoda.

EVROPSKI SOCIJALNI FOND

PRIPREMA ZA ESF: RAZVOJ U POGLEDU IMPLEMENTACIJE IPA IV KOMPONENTE

Nakon potpisivanja Finansijskog sporazuma u decembru 2014, Operativna struktura (OS) za IPA IV komponentu zvanično je otpočela fazu javnih nabavki za ugovore predviđene kroz prioritete i mjere Operativnog programa „Razvoj ljudskih resursa“ 2012-2013.

U tom smislu, Obavještenja o javnim nabavkama za četiri ugovora o uslugama su objavljena 6. marta 2015. (ugovor o uslugama u oblasti tržišta rada u okviru Ose prioriteta I, dva ugovora o uslugama u oblasti obrazovanja i nauke/istraživanja unutar Ose prioriteta II i ugovor o uslugama u oblasti socijalne inkluzije unutar Ose prioriteta III Operativnog programa). U vezi sa tim prijave zainteresovanih kompanija su podnošene do sredine aprila i evaluacije istih su realizovane u periodu april-maj 2015. Formirane uže liste kvalifikovanih kompanija za svaki ugovor, a kompanije su pozvane da dostave ponude, nakon čega je odrađen drugi krug evaluacija, tokom septembra i oktobra za sva četiri gore navedena ugovora o uslugama. Evaluacioni izvještaji su dostavljeni Delegaciji EU (DEU) na ex-ante kontrolu. Po odobravanju evaluacionih izvještaja od strane Delegacije EU, tokom decembra 2015. godine potpisana su tri od ukupno četiri ugovora i to: „Aktivne mjere tržišta rada za zapošljivost“, „Modernizacija obrazovnih programa i obuka nastavnika“ i „Saradnja Zavoda za zapošljavanje Crne Gore i centara za socijalni rad“, kada je i zvanično počela njihova realizacija.

Paralelno sa radom na tenderskoj dokumentaciji za ugovore o uslugama, relevantna tijela OS su, uz stalnu podršku DEU, radila na izradi i finalizaciji tenderske dokumentacije za grant šeme u okviru Operativnog programa. Poziv za podnošenje prijedloga projekta „Transfer znanja između sektora visokog obrazovanja, istraživanja i privrede“ (grant šema u okviru Ose prioriteta II Operativnog programa) pokrenut je 8. maja 2015. Evaluacija pristiglih sažetaka projekata je završena, dok je u toku evaluacija prijedloga projekata. Poziv za podnošenje prijedloga projekata „Sprovođenje obuka i projekata zapošljavanja za lica sa invaliditetom i RE populaciju“ je objavljen 9. oktobra 2015. godine i tokom oktobra i novembra 2015. godine održavani su info dani i radionice za sve zainteresovane potencijalne podnosiocce prijedloga projekata. Po isteku roka za podnošenje prijave u decembru 2015. godine počela je prva faza evaluacije

(evaluacija pristiglih sažetaka projekata), na osnovu koje će se pripremiti uža lista potencijalnih dobitnika bespovratnih sredstava (grantova). Poziv za podnošenje prijedloga projekata „Mladi, žene i dugoročno nezaposleni na tržištu rada“ je pokrenut 16. oktobra 2015. godine. Tokom novembra i decembra 2015. godine i za ovaj Poziv organizovani su info dani i radionice, da bi po isteku roka za podnošenje prijave, 4. februara 2016. počela evaluacija pristiglih prijedloga projekata.

Okvirni ugovor o uslugama u okviru Ose prioriteta IV - Tehnička pomoć - Operativnog programa je zvanično počeo 25. septembra 2015. i u naredne dvije godine Operativna struktura za IPA IV komponentu će kroz njegove aktivnosti dobiti podršku u sprovođenju ostalih projekata iz ovog Programa, sa posebnim naglaskom na grant šeme.

IPA II FINANSIJSKA PERESPEKTIVA (2014-2020)

Radna grupa za izradu Sektorskog operativnog programa (2015-2017) održala je i niz konsultativnih sesija, uključujući i dvodnevne konsultacije u pogledu akcija planiranih unutar Sektorskog Operativnog Programa. Drugi nacrt Sektorskog Operativnog Programa dostavljen je Evropskoj Komisiji 7. jula 2015, nakon čega su 27. jula 2015. dobijeni komentari i dodatne sugestije za unapređenje ovog dokumenta. Nakon obavljenih sastanaka, konsultacija i radionica Radne grupe treći nacrt Sektorskog Operativnog Programa dostavljen Evropskoj Komisiji 3. avgusta 2015. Dodatno se radilo na unapređenju ovog dokumenta i 7. avgusta 2015. Evropskoj Komisiji dostavljena je inovirana verzija Sektorskog Operativnog Programa na dalje razmatranje i eventualne komentare. Po dobijanju dodatnih komentara, nacrt Sektorskog Operativnog Programa je 20. oktobra 2015. sa relevantnim odgovorima poslat Komisiji.

Nakon predstavljanja Sektorskog Operativnog Programa državama članicama u novembru 2015. godine, uslijedilo je usvajanje Finansijske odluke od strane Evropske komisije 14. decembra 2015. godine, čime su i opredijeljena sredstva za navedeni Program.

Administrativni kapaciteti

U Direktoratu za EU integracije, programiranje i implementaciju EU fondove – U Direkcija za programiranje i implementaciju EU fondova u 2015. godini planirano je da se zaposle 2 nova službenika, oba službenika su zaposlena.

SOCIJALNA INKLUZIJA

Skupština je 16. jula 2015. usvojila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti (objavljen u “Službenom listu Crne Gore”, br. 42/15). Dopunama Zakona se uvodi naknada roditelju ili staratelju – njegovatelju lica koje je korisnik lične invalidnine i naknada po osnovu rođenja troje ili više djece.

Donijet je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o povlastici na putovanje lica sa invaliditetom („Sl. list CG“, br. 10/15), kao i Pravilnik o sadržini, obrascu i načinu izdavanja potvrde o ostvarenom putovanju („Sl. list CG“, br. 17/15).

U ovom izvještajnom periodu usvojeni su sljedeći podzakonski akti, u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti:

- Pravilnik o bližim uslovima za pružanje i korišćenje usluga, normativima i minimalnim standardima usluga za podršku životu u zajednici Sl. list CG, br. 30/15
- Pravilnik o bližim uslovima za pružanje i korišćenje usluga, normativima i minimalnim standardima usluga smještaja osoba sa invaliditetom i starih u ustanovu Sl. list CG, br. 58/14
- Pravilnik o medicinskim indikacijama za ostvarivanje materijalnog obezbjeđenja, lične invalidnine, dodatka za njegu i pomoć i naknade zarade za rad sa polovinom punog radnog vremena Sl. list CG, br. 58/14
- Pravilnik o bližim uslovima za pružanje i korišćenje usluga, normativima i minimalnim standardima savjetodavno-terapijskih i socio-edukativnih usluga Sl. List CG, br. 32/15
- Pravilnik o visini sredstava za razvoj, odnosno finansiranje usluga socijalne i dječje zaštite i kriterijumima za njihovu raspodjelu Sl. list CG, br. 42/15
- Pravilnik o bližim uslovima za izdavanje, obnavljanje, suspenziju i oduzimanje licence za obavljanje djelatnosti socijalne i dječje zaštite Sl.list CG, br. 34/15
- Pravilnik o bližim uslovima za izdavanje, obnavljanje i oduzimanje licence za rad stručnim radnicima u oblasti socijalne i dječje zaštite Sl.list CG, br. 34/15
- Pravilnik o standardima za akreditaciju programa obuke, odnosno programa pružanja usluge, načinu sprovođenja postupka akreditacije programa i sadržini i obliku sertifikata Sl.list CG, br. 34/15
- Pravilnik o kriterijumima i mjerilima za utvrđivanje cijene usluge socijalne i dječje zaštite Sl.list CG, br. 75/2015
- Pravilnik o kriterijumima i mjerilima za učešće korisnika u troškovima usluge Sl.list CG, br.77/2015

Vlada Crne Gore je na sjednici od 26. februara 2015. godine usvojila Izveštaj o sprovođenju Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012 – 2016. za 2014. godinu i Akcioni plan za sprovođenje Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012 – 2016. za 2015. godinu. Ovim dokumentom su definisane konkretne mjere i aktivnosti, nosioci, sredstva i indikatori za mjerenje uspješnosti u svih deset oblasti društvenog života, koje su definisane Strategijom.

Takođe, usvojeni su sljedeći izvještaji:

- Izvještaj o sprovođenju Nacionalnog plana akcije za djecu, usvojen na - 127. sjednica Vlade Crne Gore - 17.09.2015. godine
- Izvještaj o sprovođenju Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori 2013-2017, usvojen na - 106. sjednica Vlade Crne Gore - 02.04.2015. godine
- Izvještaj o sprovođenju Strategije razvoja hraniteljstva u Crnoj Gori sa Akcionim planom za period 2012- 2016 godine, usvojen - 113. sjednica Vlade Crne Gore - 28.05.2015. godine
- Izvještaj o sprovođenju strategije razvoja socijalne zaštite starih lica za period 2013-2016, usvojen - 132. sjednica Vlade Crne Gore - 22.10.2015. godine
- Izvještaj o sprovođenju Strategije za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori 2008-2016 sa Akcionim planom 2014. i 2015, usvojen - 105. sjednica vlade Crne Gore - 26.03.2015. godine

Ministarstvo rada i socijalnog staranja je 4. novembra 2015. godine objavilo javni poziv nevladinim organizacijama za predlaganje pet kandidata/kinja za člana/icu radne grupe za izradu Strategije za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori za period 2016-2020. godine i izradu Akcionog plana za sprovođenje Strategije za integraciju lica sa invaliditetom za 2016-2017. godinu. Odluka o izboru pet kandidata/kinja za članove/ice ove radne grupe je objavljena 17. novembra 2015. godine i u toku je izrada Strategije i Akcionog plana.

U Direktoratu za socijalno staranje i dječju zaštitu, u skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, koji je usvojen u februaru 2015, osnovana je nova Direkcija koja će se baviti razvojem usluga socijalne i dječje zaštite. U prethodnom periodu, pomenuta Direkcija je u saradnji sa partnerima na projektu "Nastavak reforme sistema socijalne i dječje zaštite: Unapređenje socijalne inkluzije" realizovala dva konkursa za podršku uslugama socijalne i dječje zaštite: „Pomoć u kući za stare“ u opštinama Cetinje, Danilovgrad, Šavnik, Mojkovac, Bar i Plužine i „Nacionalna SOS telefonska linija za žrtve nasilja u porodici“.

Takođe, u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Sl. list CG“, br. 27/13 i 1/15) u okviru Uprave za inspekcijske poslove formiran je Odsjek za socijalnu inspekciju, koji će vršiti nadzor nad stručnim radom pružalaca usluga socijalne i dječje zaštite.

Kada je u pitanju razvoj usluga socijalne i dječje zaštite na lokalnom nivou, od velikog značaja za unapređenje položaja djece sa smetnjama u razvoju je uspostavljanje mreže dnevnih centara na lokalnom nivou. Do sada je osnovano devet dnevnih centara i to: u Bijelom Polju, Nikšiću, Pljevljima, Herceg Novom, Plavu, Ulcinju, Cetinju, Beranama i Mojkovcu. U decembru 2015. pravo na dnevni boravak koristilo je 154 djece.

Na sjednici Skupštine opštine u Bijelom Polju 15. maja 2015. godine, usvojena je Odluka o promjeni naziva dnevnog centra za djecu sa smetnjama u razvoju i dopune djelatnosti. Promijenjen je naziv dnevnog centra u Centar za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju „Tisa“, a u okviru njega će funkcionisati mala grupna zajednica. Usvojen je i Statut Centra „Tisa“. Ovu uslugu koristiće djeca sa smetnjama u razvoju, koja su bez roditeljskog staranja, u cilju njihove socijalizacije i integracije u zajednicu na principima jednakih mogućnosti, a u skladu sa njihovim sposobnostima.

Administrativni kapaciteti

U Zavodu za socijalnu i dječju zaštitu do kraja III kvartala 2015. bilo je planirano zapošljavanje 19 novih službenika, zaposleno je 13 službenika, dok je zapošljavanje preostalih 6 službenika planirano za 2016. godinu.

SOCIJALNA ZAŠTITA

Za finansiranje rashoda Fonda PIO Crne Gore u 2015. godini, iz opštih prihoda budžeta obezbijeđeno je 125,55 miliona EUR-a, što iznosi 32% ukupnih rashoda Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja.

U vezi s Projektom Socijalni karton - Informacioni sistem socijalnog staranja (ISSS), Vlada je usvojila projektni dokument za Fazu II i prihvatila sporazum o zajedničkom finansiranju između Programa Ujedinjenih nacija i Vlade Crne Gore.

Faza II dalje izgrađuje informacioni sistem i obuhvata sledeće komponente:

1. Monitoring i dalji razvoj Faze I; 2. Ustanove – Izgradnja informacionog sistema za ustanove socijalne i dječje zaštite; 3. Interoperabilnost; 4. Izgradnja kapaciteta (institucionalni, tehnički, kadrovski). U okviru Faze II će se realizovati razvoj informacionih sistema ustanova socijalne i dječje zaštite koji će biti povezani sa informacionim sistemom centara za socijalni rad, a takođe će se realizovati i razmjena podataka sa resursnim centrima i sekretarijatima za socijalno staranje lokalnih samouprava. Rok za realizaciju Faze II je septembar 2017, a ukupna vrijednost Projekta je 1,2 miliona eura.

Vlada Crne Gore je usvojila novi Master plan razvoja zdravstva 2015-2020 u julu 2015. godine. Master plan predstavlja planski dokument kojim je usmjeren razvoj zdravstva za navedeni period, postavljeni strateški ciljevi i prioriteti u vođenju zdravstvene politike. Upravo su jačanje javnog zdravstva kad su u pitanju promocija i prevencija zdravlja segmenti tog dokumenta, definisani kao prioritetne oblasti očuvanja i unaprjeđenja zdravlja: Prevencija i kontrola hroničnih nezaraznih bolesti, prevencija i kontrola zaraznih bolesti, zdravstvena zaštita posebno osjetljivih i ugroženih grupa stanovništva, jačanje javnog zdravlja, sa utvrđenim ciljevima i aktivnostima, sa akcentom na unaprjeđenju informisanja, kao djelotvornog mehanizma za ostvarenje društvenih ciljeva.

Novim Zakonom o zdravstvenoj zaštiti ("Sl. list CG", br. 3/16) koji je usvojen u decembru 2015. stvorili su se uslovi za očuvanje, zaštitu i unaprjeđenje zdravlja građana Crne Gore i poboljšanje zdravstvenog stanja stanovništva. Cilj donošenja novog zakona je održivost zdravstvenog sistema i dostupnost kvalitetne zdravstvene zaštite, pod jednakim uslovima svim građanima Crne Gore. Predloženim rješenjima istaknuta je posebna briga za zdravstveno i socijalno osjetljive i ugrožene kategorije stanovništva.

Donošenjem novog Zakona o zdravstvenom osiguranju ("Sl. list CG", br. 6/16) koji je usvojen u decembru 2015. stvorili su se odgovarajući mehanizmi za veću ekonomsku i finansijsku efikasnost zdravstvenog sistema i mogućnost permanentnog dograđivanja i modernizacija sistema, u cilju postizanja veće brige za usklađenost prava sa raspoloživim izvorima, i zaštitu socijalnih vrijednosti kao što su solidarnost, socijalna pravičnost i univerzalan pristup pravima iz zdravstvene zaštite.

ANTIDISKRIMINACIJA I JEDNAKE MOGUĆNOSTI

Novi Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom usvojen je u Skupštini Crne Gore u junu 2015. godine. Usvajanjem ovog Zakona (koji sadrži kaznene odredbe kojima su zapriječene vrlo visoke kazne za počinjenu diskriminaciju, te uvođenje novih osnova i oblika diskriminacije), postići će se značajan pomak u uspostavljanju novih standarda u odnosu države i društva prema ovoj ranjivoj grupi.

Osnovni razlozi za donošenje novog Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom nalaze se u potrebi da se zakonskom regulativom utvrde pravila ponašanja u odnosu na osobe sa invaliditetom. Takođe, vodilo se računa i o usaglašavanju zakonskog okvira u unutrašnjem pravnom sistemu Crne Gore, posebno sa krovnim Zakonom o zabrani diskriminacije, kao i međunarodnim dokumentima o ljudskim pravima, odnosno, direktivama o jednakosti, a prije svega, sa Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom koju je Crna Gora potpisala i ratifikovala. Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom je jedan od najvažnijih međunarodnih dokumenata sa kojim je usklađivan ovaj Zakon.

Novim zakonom obuhvaćene su oblasti pristupačnosti, kako objektima i površinama u javnoj upotrebi, tako i informacijama i komunikacijama, posebno informacijama na internetu i drugim medijima. Zatim, pristupačnost javnom prevozu, javnim i privatnim dobrima i uslugama, jednakost pred zakonom, pred državnim i drugim organima. Novim zakonom uređuje se i oblast samostalnog života i života u zajednici, bračnih i porodičnih odnosa, sloboda mišljenja i izražavanja, oblast privatnosti, odnosno povrede privatnosti i miješanja u lični i porodični život i zloupotrebe podataka vezanih za invaliditet. S posebnom pažnjom je precizirana diskriminacija u oblasti vaspitanja, obrazovanja i stručnog osposobljavanja, te u oblasti, profesionalne rehabilitacije, rada i zapošljavanja. Obuhvaćena je i oblast zdravstvene zaštite, socijalne i dječje zaštite i adekvatnog životnog standarda, kao i zabrana diskriminacije u oblasti sporta, rekreacije i aktivnosti u slobodno vrijeme.

U tekst ovog Zakona uključena je i oblast za koju je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava uložilo značajne napore, kako bi se osobama sa invaliditetom stvorile mogućnosti za aktivno učešće u političkom i javnom životu crnogorskog društva, što je jedna od najvažnijih pretpostavki demokratije. Uključivanje osoba sa invaliditetom u politički i javni život ne predstavlja ustupak ranjivim društvenim grupama, već znak političke ravnopravnosti svih građana.

Raspon kazni koji je sadržan u kaznenim odredbama ovog zakona je u skladu sa Zakonom o prekršajima, s tom razlikom što je značajno povećan iznos minimalne novčane kazne.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o rodnoj ravnopravnosti je usvojen u Skupštini Crne Gore juna 2015. godine.

Cilj izmjena predstavlja usklađivanje sa Zakonom o zabrani diskriminacije, kao i usklađivanje sa pravnom tekovinom EU. Tu se prije svega misli na usklađenost definicije diskriminacije po osnovu pola sa definicijama posredne i neposredne diskriminacije u skladu sa EU standardima.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o rodnoj ravnopravnosti je usaglašen s potvrđenim međunarodnim ugovorima i drugim dokumentima donijetim pod okriljem UN-a, EU i Savjeta Evrope i to sa Direktivama Evropske unije koji se odnose na rodnu ravnopravnost i jednak tretman žena i muškaraca: Direktivom Savjeta 79/7/EEZ o progresivnoj primjeni principa jednakog tretmana za muškarce i žene u oblasti socijalne zaštite; Direktivom Savjeta 2000/78/EZ o uspostavljanju okvira za jednak tretman na području zapošljavanja i odabira zvanja; Direktivom Savjeta 2004/113/EZ kojom se primjenjuje načelo ravnopravnosti muškaraca i žena u mogućnosti dobijanja i nabavke

roba, odnosno pružanja usluga; Direktivom 2006/54/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta o sprovođenju načela jednakih mogućnosti i jednakog tretiranja muškaraca i žena o pitanjima zapošljavanja i obavljanja zanimanja; Direktivom 2010/41/EU Evropskog parlamenta i Savjeta primjeni načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama koji se bave djelatnošću u okviru samozapošljavanja, te o ukidanju Direktive Savjeta 86/613/EEZ .

Zakonom je eliminacija diskriminacije po osnovu pola i postizanja rodne ravnopravnosti postavljena kao imperativ, s obzirom da je uvođenjem kaznenih odredbi propisana vrlo jasna obaveza pravnih lica, odgovornih lica u pravnom licu, i preduzetnika i preduzetnica da moraju poštovati antidiskriminacione norme i norme koje obezbjeđuju puno ostvarivanje principa rodne ravnopravnosti. Zbog toga ovaj Zakon predstavlja napredak u odnosu na prethodni Zakon o ravnopravnosti. Očekuje se da će propisane sankcije doprinjeti boljoj implementaciji zakona koji predstavlja najznačajniji mehanizam za eliminaciju diskriminacije po osnovu pola, u svim oblastima i strukturama društva.

Takođe, principi na kojima se temelji ovaj Zakon imaju za cilj implementaciju principa nediskriminacije iz Povelje o fundamentalnim pravima EU i Evropske povelje o rodnoj ravnopravnosti na lokalnom nivou, kao i prakse Evropskog suda pravde.

Novim izmjenama je između ostalog definisano i da rodna ravnopravnost, osim muškaraca i žena, podrazumijeva i osobe drugačijeg rodnog identiteta. Takođe je obaveza sprovođenja rodne ravnopravnosti proširena i na privredna društva, druga pravna lica i preduzetnike. Zakonom je i definisano da se se pitanjima posredne i neposredne diskriminacije po osnovu pola (pored svih oblika diskriminacije), u okviru svojih nadležnosti bavi Zaštitnik/ca ljudskih prava i sloboda, i u skladu sa tim postupak po predstavkama u slučajevima diskriminacije po osnovu pola prešao je u nadležnost ove institucije. Ovim zakonom se uvodi više prekršaja nego što je do sada to bio slučaj.

Vlada Crne Gore usvojila je u martu 2015. godine Program sprovođenja Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti 2013-2015, za period 2015-2017.

U njemu su definisane mjere i aktivnosti za sprovođenje u periodu 2015-2017 u devet oblasti 1. unapređenje ljudskih prava žena i rodne ravnopravnosti, 2. rodno osjetljivo vaspitanje i obrazovanje, 3. rodna ravnopravnost u ekonomiji 4. rodno osjetljiva zdravstvena zaštita, 5. rodno zasnovano nasilje, 6. mediji i kultura, 7. ravnopravnost u procesu odlučivanja u političkom i javnom životu, 8. međunarodna politika i saradnja i 9. institucionalni mehanizmi za primjenu politika rodne ravnopravnosti.

Evropska komisija je odobrila projekat „Podrška politikama anti-diskriminacije i jednakih mogućnosti“ koji nastavak Programa IPA 2010 i koji će se implementirati od 2016. godine kroz zajedničko partnerstvo Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Ministarstva pravde, Savjeta Evrope i UNDP-a. Aktivnosti iz ovog projekta će doprineti zaštiti, promociji i osnaživanju ljudskih prava i jednakih mogućnosti. One se odnose na potrebu jače implementacije politike i standarda anti-diskriminacije i jednakih mogućnosti, a takođe je cilj poboljšanje sistema zaštite ljudskih prava lica lišenih slobode.

U okviru IPA II perspektive, Evropska komisija odobrila je Akcioni dokument „Promocija i zaštita ljudskih prava Roma i Egipćana i drugih ranjivih grupa“ Ministarstvu za ljudska i

manjinska prava. Cilj ovog dokumenta je da obezbijedi da osnovna ljudska prava koja su promovisana i zaštićena u skladu sa međunarodnim standardima, osiguraju trajna i održiva rješenja za Rome Egipćane i druge ranjive grupe za širu socijalnu inkluziju u Crnoj Gori. Aktivnosti će se realizovati u četiri oblasti: obrazovanje, zapošljavanje, zdravlje i zdravstvena zaštita i socijalna inkluzija, a sprovodiće se u 3 opštine u kojima živi najveći broj RE populacije: Podgorica, Nikšić i Berane.

Administrativni kapaciteti

U Direktoratu za unapređenje i zaštitu ljudskih prava u okviru Ministarstva za ljudska i manjinska prava tokom 2014. i 2015. zaposlena su dva službenika. Na taj način ispunjene su obaveze koje su date u AP 19 planu da se u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije do kraja 2018. zaposle 2 službenika (1 tokom 2014. i 1 tokom 2015. godine).

U Odjeljenju za poslove rodne ravnopravnosti u okviru Ministarstva za ljudska i manjinska prava zaposlen je marta 2015. godine jedan službenik. U skladu sa AP 19 ostaje obaveza da se u ovom Odjeljenju tokom 2017. godine zaposli još jeda službenik.

U Odjeljenju za unapređenje i zaštitu prava Roma i Egipćana u okviru Ministarstva za ljudska i manjinska prava zaposlen je u novembru 2015. godine jedan službenik.

ZAKLJUČAK

Ovim Izveštajem analiziran je stepen realizacije aktivnosti koje čine dio početnog mjerila za otvaranje 19. poglavlja. Imajući u vidu visok stepen realizacije predviđenih aktivnosti, Evropska komisija je odobrila usvajanje Pregovaračke pozicije od strane Vlade Crne Gore, kao i donošenje Izveštaja o ispunjavanju otvarajućeg mjerila, a zatim i otvaranje pregovora za 19. poglavlje koje se očekuje se u prvoj polovini 2016.